

OPORTUNITATE MODERNĂ: SĂPTĂMÎNI DE ACCES DESCHIS ÎN BIBLIOTECA UNIVERSITAȚII BĂLȚENE

Valentina TOPALO, șef Centrul Manifestări Culturale, șef CD al ONU

Abstract: *From 2009, in the Scientific Library is provided Open Access Week to get to know the most important achievements in the world of access to electronic scientific information. The programs developed by the Open Access Week invites teachers staff, students, researchers, librarians to participate directly in the several sessions and events, taking note of the new electronic resources, other institutions experience in organizing open institutions and access electronic archives.*

Keywords: *open access week, repositories, electronic archives, electronic resources.*

Odată cu apariția termenului Open Access asistăm la o redefinire a noțiunii de timp și spațiu științific, la o reînnoire a canalelor de comunicare în bibliotecile universitare. Astfel de schimbări inevitabile s-au petrecut mai pronunțat începând cu anul 2007. În domeniul lecturii, diseminării informației, în contextul apariției unor noi forme de conținut, schimbările se impuneau și trebuiau făcute rapid. Noțiunea de *Open Acces* a apărut ca ceva firesc, fiindcă informația științifică trebuie să circule, venind să îndeplinească nevoile cercetătorului. „Știința nu are Patrie”, afirma fizicianul francez Louis Pasteur. Prin urmare, ea trebuie să fie publică, fără restricții, accesibilă tuturor. De produsul final al științei trebuie să beneficieze tot globul pământesc. „Înainte de orice, știința și arta aparțin lumii întregi, iar bariera naționalităților dispare în fața lor”, susținea Goethe. Secolul al 19-lea a dat naștere științei ca profesie, iar termenul „om de știință” este folosit pentru prima dată în anul 1833 de către savantul englez William Whewell. (<http://ro.wikipedia.org>)

Rădăcinile juridice și intelectuale ale Open Access în biblioteconomie.

Actualmente, cercetarea științifică are prevederi legale care determină comunitatea științifică să nu se abată de la bunele practici. Săptămîna cu Acces Deschis este un eveniment important aflat în al șaselea an de derulare. Acest concept este perceput de bibliotecarii universitari ca obligatoriu pentru calitatea cercetării, pentru asigurarea accesului către literatura de specialitate prin intermediul WWW, spațiul virtual științific fiind deja colonizat de Open Access.

Cum se poziționează Biblioteca Științifică în „mișcarea mondială Open Acces”?

- ▶ Elementul-cheie pentru realizarea acestei mișcări constă nu numai în politica cultural-științifică coerentă și activă a conducerii Bibliotecii Universitare, dar și în mecanisme biblioteconomice de coordonare, organizare și evaluare; creșterea gradului de conștientizare a valorii Accesului Deschis și promovarea Accesului Deschis ca o nouă normă în învățămînt și cercetare.
- ▶ Produsul științific al cadrelor didactice e valorificat în Biblioteca Digitală, Catalogul Electronic, în colecțiile *Bibliografii*, *Biobibliografii on-line*; *Bibliographia universitas*, în Biblioteca deschisă *Open Library*, pe platforme Internaționale de publicații *Issuu* și *Calameo*, prin activitatea de creare a Repozitorului USARB.

- ▶ Se restructurează permanent conținutul cursului *Cultura Informației* în co-respundere cu cerințele ariei de baze de date și noului mediu electronic; s-a introdus un nou capitol special despre Accesul Deschis; se promovează instrumentele oferite de mișcarea *Acces Deschis* în rândul comunității academice; se utilizează resursele: *OpenDOAR, The Directory of Open Access Repositories - OpenDOAR, DOAB - Directory of Open Access Books - Repertoriul monografiilor în acces deschis, lansat în aprilie 2012, ROAR - Registry of Open Access Repositories - Repertoriul Depozitelor în Acces Deschis, DOAJ - Directory of Open Access Journals – Repertoriul Revistelor în Acces Deschis.*

Pagina web a BȘ USARB este utilizată intens în activitatea de învățare, cercetare, se extind serviciile oferite utilizatorilor prin Consorțiul REM, dar și prin relații de colaborare cu alte biblioteci din țară și din străinătate (Bazele de date eIFL conțin în general: 3 248 reviste, ziare, buletine de știri full-text; 1 305 broșuri, ghiduri și altă literatură de referință în regim full-text, Baza se completează în permanență cu alte ediții noi, *Biblioteca electronică a Tezelor de doctor a Bibliotecii de Stat a Rusiei*).

- ▶ Bibliotecarii se implică activ într-o serie de manifestări științifice locale, naționale și internaționale, devenind mai vizibili în comunitate, avînd o contribuție mai mare în activitățile de învățare și cercetare.
- ▶ Au fost elaborate Programele pentru *Săptămîna Accesului Deschis*, care aduc eficiență, realizînd noi servicii, prezentînd noi produse științifice de înaltă calitate. Prin aceste programe Biblioteca oferă acces la un număr mai mare de resurse științifice, care aduc plusvaloare vieții științifice, educaționale, culturale a comunității academice pe care o deservește.
- ▶ S-a dezvoltat un parteneriat eficient cu Departamentul de Știință al Universității și se sprijină curricula și inițiativele Universității în diverse proiecte și programe de cercetare.

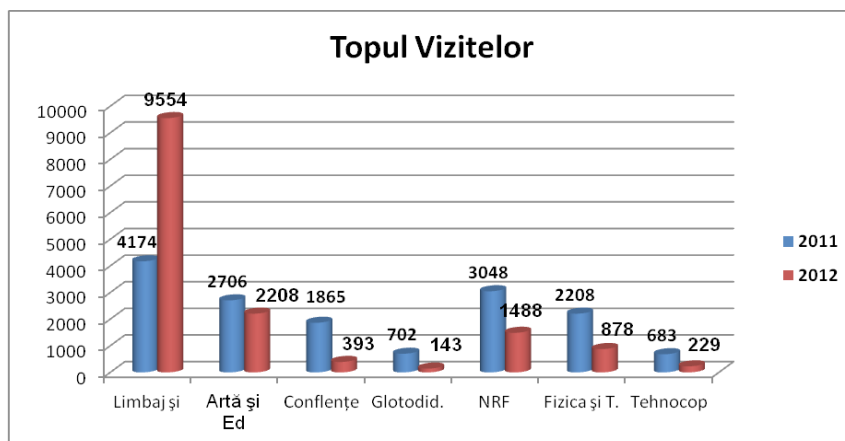
Informație și Cunoaștere.

Săptămîna Accesului Deschis la Biblioteca Științifică este un eveniment care s-a manifestat prin acțiuni de promovare a Accesului Deschis, de valorificare a resurselor științifice și culturale, utilizînd forme, metode noi de lucru și de acces la informații. Au fost realizate un șir de manifestări de promovare prin intermediul Website-ului Bibliotecii Științifice Universitare și Blogurilor Bibliotecii, rețelelor de socializare: Facebook, Isuu, Google+ etc. Ambientul științific creat în luna octombrie este oglinda care ne reflectă așa cum sîntem, în timp ce mediul virtual este ecranul pe care proiectăm așa cum ne dorim să fim. Numai în luna octombrie website-ul a fost vizitat de 23 685 ori, iar pe parcursul anului s-au înregistrat 120 670 vizite.

În topul vizitelor este revista LIMBAJ ȘI CONTEXT.



De pe site-ul Bibliotecii s-au făcut trimeri la blogul <http://oarm.blog2x2.net/>. Bibliotecarii au realizat un POSTER pentru a ilustra faptul că studierea presupune accesul activ la resursele informaționale, că Biblioteca este cea care prin colecțiile bogate dă capacității de cunoaștere, abordare și vigoare, căci știința nu se face doar cu exerciții și aplicații, ci mai ales, cu imaginație. Pentru a o stimula, trebuie ca fiecare utilizator-cercetător să pătrundă acolo unde intuiția naște ecuația, ca răspuns la aceeași eternă întrebare. Marele poet Arghezi scria că, degeaba încercăm să explicăm cum ne funcționează mintea încât reușim să descoperim noutatea, deoarece „Gîndirea vine de la sine, pe căi ascunse și senine”.



Bibliotecarii au asigurat circulația fluxului informațional, punînd știința locală la curent și în contact cu tot ceea ce se întîmplă notabil în lume într-un domeniu sau altul. Astfel, știința și cultura au fost ferite de izolare, de acel atît de păgubitor și periculos „n-am idee / nu cunosc”.

Săptămîna Accesului Deschis este un segment important de muncă și de identificare a oportunităților viitoare. E nevoie de alte modalități de a satisface cerințele cercetătorilor, de a aduce Săptămîna Accesului Deschis în comunitatea academică.

În anii 2007-2012, utilizatorii de la 8 facultăți au fost principalii actori ai prezentărilor, seminarelor, lecțiilor publice, ședințelor de catedre cu prezentări ample de baze de date, care s-au regăsit în tematica generală a manifestărilor științifice și

culturale. Acestea au fost grupate sub generice pentru diverse preocupări științifice. Programele s-au desfășurat cu interes și intensitate.

Anii 2007-2012

În cadrul Senatului Universității, *Ședința Consiliului Administrativ al Universității* Elena Harconița, directoarea Bibliotecii Științifice, a prezentat Raportul privind activitatea Bibliotecii Științifice: „Biblioteca Științifică în sprijinul activității didactice și de cercetare științifică”; informații despre Mișcarea Accesului Deschis, importanța promovării Accesului Deschis în Universitate, aderarea cadrelor didactice la Mișcarea Accesului deschis prin publicarea în reviste cu acces deschis, încurajarea cercetătorilor spre a-și manifesta sprijinul pentru Accesul Deschis, publicând articole în reviste cu Acces Deschis și în repozitoriul instituțional, conștientizarea necesității și importanței repozitoriului cu acces deschis instituțional, lansarea propunerii de creare a Repozitoriului științific universitar bălțean.

Pe marginea acestui subiect s-au organizat conferințe științifice inter-naționale, seminare informative, expoziții tradiționale și on-line, după cum urmează:

- ▶ „*Abordarea prin competențe a formării universitare: probleme, soluții, perspective*”, activitate consacrată aniversării a 65-a de la fondarea Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți de către Elena Harconița, directoarea Bibliotecii Științifice în preriul bibliografic „*Spre o Europă comună a cunoașterii*”;
- ▶ „Realizarea Strategiei de asistență pentru Moldova (2005 - 2008) și Strategia de asistență (2009 - 2012). Programul de asistentă al Bancii Mondiale și dezvoltarea economică a Moldovei” - dr. Melanie Marlett, director al Băncii Mondiale pentru Moldova;
- ▶ „Noile oportunități în utilizarea bazelor de date EBSCO”- Andrei Socolov, reprezentantul Companiei EBSCO Publishing; urmat de aplicații practice privind noile oportunități ale bazei de date EBSCO <http://search.EBSCOhost.com>, la care este asigurat accesul din anul 2001, datorită participării în Consorțiul Resurse Electronice pentru Moldova (REM);
- ▶ Prezentări ale bazelor de date științifice la care are acces Biblioteca;
- ▶ Baze de date juridice: HeinOnline colecțiile pe care le include (Law Journal Library, European Center for Minority Issues, Legal Classics Library);
- ▶ Baze de date științifice la care are acces Biblioteca: REM, Gale, Gene-ral OneFile, Global Issues in Context, Student Resources in Context, Integrum World Wide, BioONE, SAGE Research Methods Online, Royal Society Journals and Archive, Cambridge Journals;
- ▶ Biblioteca electronică a Tezelor de doctor depozitate la Biblioteca de Stat a Rusiei;
- ▶ Produsul științific al cadrelor didactice și al bibliotecarilor de la Universitatea din Bălți în Biblioteca deschisă *Open Library*;
- ▶ Depozitul Instituțional universitar ORA USARB ca un instrument de comunicare științifică și de acces deschis la rezultatele cercetărilor;
- ▶ Biblioteca Digitală - depozitarea rezultatelor de cercetare a Universitarilor

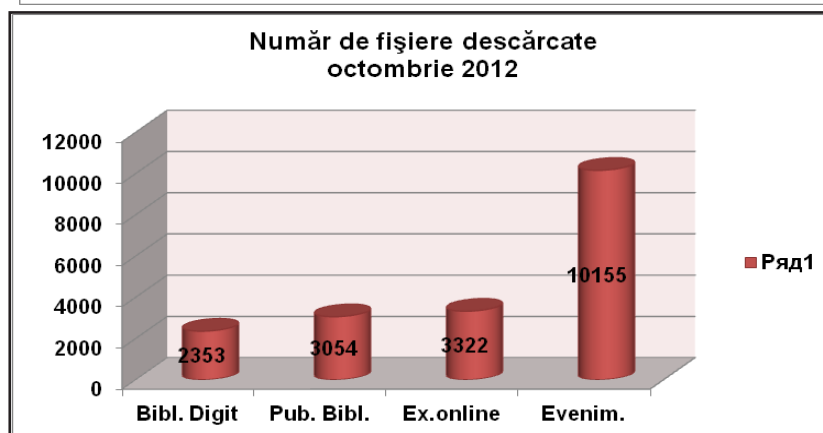
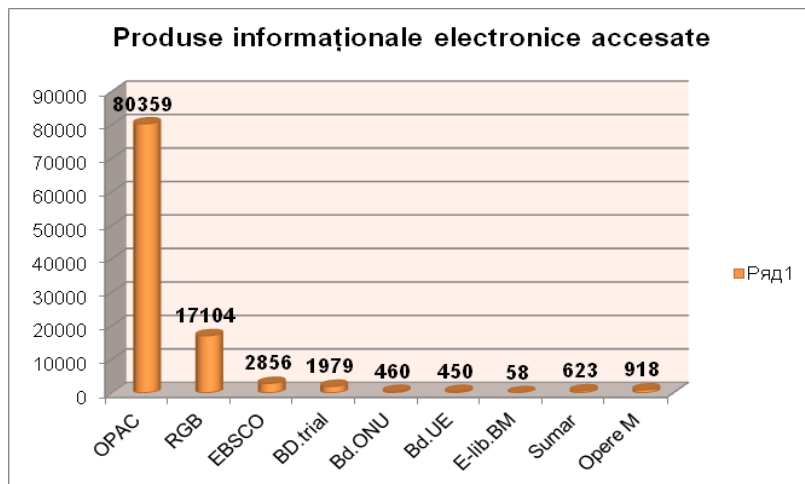
- bălțeni în anii 2010, 2011, 2012;
- ▶ Arhive Electronice Deschise în cadrul cursului Bazele Culturii Informației;
 - ▶ Bazele de date pentru studii și cercetări: EBSCO, JDP, AUF;
 - ▶ Prezentarea site-ului EIFL-OA <http://www.eifl.net/oa-events>, blogului Săptămîinii OA <http://www.openaccessweek.org/> blogului <http://eifloamoldova.wordpress.com>, pagina Facebook a Conferinței a 10-a OA de la Berlin [http://www.facebook.com/Berlin10South Africa](http://www.facebook.com/Berlin10SouthAfrica); Declarația de la Berlin privind Accesul Deschis la Cunoaștere în Științe Exacte și Științe Umane”, document fundamental în ceea ce privește accesul deschis;
 - ▶ Trecerea în revistă a lucrărilor bibliografice elaborate de bibliotecarii universitari;
 - ▶ Lansarea revistei electronice a bibliotecilor universitare din RM BIBLIOUNIVERSITAS@md;
 - ▶ Promovarea produsului științific al cadrelor didactice de la Facultatea Științe ale Educației și Arte în Biblioteca Digitală, Catalogul Electronic, în colecțiile Bibliografii, biobibliografii on-line;
 - ▶ Facilitățile site-ului Bibliotecii: Buletinul informativ bibliographic / Achiziții recente;
 - ▶ Prezentarea revistelor editate de Universitate și Bibliotecă expuse on-line pe site-ul Bibliotecii <http://libruniv.usb.md>;
 - ▶ Parteneri internaționali: prezentarea platformei științifice on-line - EUBookshop. EUBookshop www.bookshop.eu – librărie virtuală care oferă acces la 700 000 de publicații oficiale ale Uniunii Europene. Oficiul pentru Publicații pune la dispoziție diverse servicii on-line și oferă acces la toate publicațiile UE, inclusiv la cercetare și dezvoltare în UE (CORDIS);
 - ▶ Colecția Băncii Mondiale, bazele de date World Bank e-Library www.elibrary.worldbank.org - biblioteca electronică a Băncii Mondiale propune accesul on-line la o colecție de circa 6 000 de cărți, reviste, rapoarte etc. eLibrary este conceput pentru a satisface nevoile comunității academice.

Seminare informative pentru cadre didactice în cadrul ședințelor de catedre:

- ▶ Accesul la bazele de date naționale și internaționale în susținerea cercetărilor științifice.

Seminare instructive:

- ▶ Metodologia cercetării științifice;
- ▶ Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare: SM ISO 690: 2012 Informare și Documentare;
- ▶ Ghidului practic *Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice* și citarea resurselor de informare; prezentarea corectă a referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare în lucrările de licență / master - *Pagina Cercetătorului*.



Expoziții tradiționale și on-line:

- ▶ Contribuțiile Științifice ale Corpului Didactic și Bibliotecarilor (2010, 2011, 2012);
- ▶ Jorge Mario Pedro Vargas Llosa - Laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, anul 2010;
- ▶ Citește despre Acces Deschis;
- ▶ Cercetări globale prin Internet (EBSCO, JDP);
- ▶ Publicații științifice în Open Access din baze de date EUBOOKSHOP, ONU/ Banca Mondială;
- ▶ Vezi ce s-a făcut până acum în domeniul Tău de interes în EBSCO;
- ▶ Achizițiile recente în domeniul Muzică, inclusiv pe Calameo etc.;
- ▶ Flash mob: Inaugurarea Săptămânii Accesului Deschis;
- ▶ Informarea personalizată (prin e-mail) a cercetătorilor despre Accesul Deschis la Informație, distribuirea posterelor / flyerelor – Open Acces, Resurse științifice on-line, bloguri - pe panourile informaționale ale Universității;
- ▶ Editarea / derularea video-clip-ului *Săptămâna Accesului Deschis 2012 la Biblioteca Științifică*;

- ▶ Elaborarea / publicarea Comunicatului de presă despre eveniment pe site, blogurile Bibliotecii, blogul Filialei BIN, rețelele de socializare: Facebook, Twitter, Delicious, Slideshare, Google+, Pinterest;
- ▶ Beneficiile Accesului Deschis pentru comunitatea academică și de cercetare: cadre didactice, studenți, manageri administratori - discuții.

Concluzii:

Ca rezultat al organizării acestor Săptămâni, constatăm că în anii 2011, 2012 universitatea bălțeană a avut 2 publicații indexate de ISI *Limbaj și Context, Glotodidactica*, procentul de citări înregistrate de aceste lucrări fiind de cca 50 % din totalul citărilor obținute de publicațiile cu autori bălțeni în domeniul științelor filologice. Reiese că acest domeniu este cel mai productiv, cu mai multe articole citate, s-au publicat un număr de articole în reviste cu factor sporit de impact asupra cititorului. Revistele au fost acreditate de către Academia de Științe a Moldovei, **Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare** și încadrată în categoria C+.

O analiză bazată pe SCImago Journal &Country Rank arata că Universitatea bălțeană în acești ani s-a situat pe poziția 9 959 în 2011, 2012 – 6 849 din țările analizate, grație și acestor publicații științifice.

Tot ce s-a realizat pînă în prezent confirmă importanța tot mai mare a Săptămînii Accesul Deschis. Considerăm că programele răspund intereselor și preocupărilor unui anume cerc de vizitatori. Iată de ce utilizatorii universitari nu trebuie să rateze șansa de a vizualiza, de a se informa și a vedea dovezi de inițiere și constituire a științei mondiale, inclusiv și a celei moldovenești, rodul muncii unor minți luminate care influențează nu doar știința modernă universală, ci și cea din Republica Moldova.

Bibliografie:

1. *Biblioteca Științifică a USARB* [on-line] [accesat la 7.11 2013]. Disponibil: <http://libruniv.usb.md/>.
2. *EIFL-OA Moldova* [on-line]. [accesat la 8.11 2013]. Disponibil: <http://eifloamoldova.wordpress.com/>.
3. ȚURCAN, Nelly. *Comunicarea științifică în contextul accesului deschis la informație*. Ch.: CEP USM, 2012. 324 p. ISBN 978-9975-71-253-1